Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 6 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 4. Dnia 22. lutego 1897. **XXIV. rocznik.**

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: **Teofil Merunowicz.**

Rozwiązanie sprawy organizacyi kredytu włościańskiego.

Sprawozdanie sejmowej komisyi bankowej w przedmiocie organizacyi kredytu włościańskiego.

Wysoki Sejmie!

Sprawa uregulowania stosunków kredytu włościańskiego, od kilku lat poruszana przy sposobności dyskusyi o działalności Banku krajowego, postąpiła w roku ubiegłym o tyle naprzód, że Wysoki Sejm powziął zasadnicze uchwały, obejmujące program działania tak Wydziału jak Banku krajowego na tem polu. Mianowicie postanowionem zostało, że należy uzupełnić sieć istniejących w kraju lokalnych instytucyj kredytowych, zakładając nowe w okolicach, gdzie takich instytucyi brakuje, a zarazem dostarczyć tym instytucyom środków pieniężnych do rozwinięcia akcyi w kierunku udzielania włościanom taniego kredytu.

W ten sposób sprawa ta wyszła nareszcie ze sfery dyskusyi, i wstąpiła w stadyum praktycznego urzeczywistnienia.

Nie poprzestał bowiem Wysoki Sejm na ponownem stwierdzeniu, że uznaje lokalne instytucye kredytowe jako najodpowiedniejsze organa do zaspokojenia potrzeb kredytowych włościan, ale polecając Wydziałowi krajowemu, aby skłonił Reprezentacye powiatowe do zakładania takich instytucyj, wyznaczył zarazem Wysoki Sejm, za przykładem innych krajów, na koszta organizacyi sumę 10.000 zł.

Także co do kwestyi dostarczenia obfitszych środków pieniężnych instytucyom, które podejmą się ważnego zadania poprawy stosunków włościańskiego kredytu, zeszłoroczne uchwały sejmowe określiły dokładnie sposób załatwiania, wskazując dział komunalny w Banku krajowym jako źródło, z którego instytucye lokalne czerpać mają, i polecając Wydziałowi przedłożenie wniosków do odpowiednich zmian statutu bankowego.

Wydział krajowy zajął się gorliwie sprawą zakładania instytucyj lokalnych, a sprawozdanie z 11. grudnia z. r. przedstawia osiągnięte już w tym kierunku rezultaty.

W ośmiu powiatach zainicyował Wydział krajowy założenie powiatowych kas oszczędności, w jednym zaś powiecie utworzenie Towarzystw zaliczkowych, oświadczając zarazem gotowość przyczynienia się do kosztów założenia.

Równocześnie odniósł się Wydział do Związku stowarzyszeń o poparcie usiłowań, podjętych celem utworzenia Towarzystw zaliczkowych w tym powiecie, w którym tę sprawę poruszono, t. j. w powiecie niskim.

Inicyatywa Wydziału krajowego odniosła skutek pożądany.

W powiecie niskim założono trzy Towarzystwa zaliczkowe: w Nisku, Rudniku i Ulanowie.

W powiecie zaleszczyckim postanowiła Rada powiatowa założyć kasę oszczędności; w powiecie buczackim postanowiono zawiązać powiatowe Towarzystwo zaliczkowe; w powiecie śniatyńskim uzyskano już zatwierdzenie statutu kasy oszczędności; w powiatach zaś bohorodczańskim i staromiejskim potrzebują jeszcze uzupełnienia uchwały o założeniu kas oszczędności, powzięte przez Rady powiatowe.

Oprócz tego z inicyatywy własnej sześciu Rad powiatowych, zapadły uchwały co do założenia kas oszczędności; dla powiatów gródeckiego i nowotarskiego zatwierdził już Wydział krajowy statuta powiatowych kas oszczędności, zaś co do powiatów: horodeńskiego, liskiego, pilznień-

skiego i tłumackiego zażądał jeszcze zmian statutów.

Wreszcie nadmienia Wydział krajowy o założeniu powiatowej kasy pożyczkowej w Rzeszowie i utworzeniu dwóch miejskich kas oszczędności w Sokalu i Dobromilu.

W ten sposób zatem znaczna ilość lokalnych instytucyj powstała w roku ubiegłym, bądź to za inicyatywą Wydziału krajowego, bądź też za inicyatywą samych Reprezentacyi powiatowych, a Wydział krajowy asygnował z funduszu, przez Wysoki Sejm dozwolonego, zasiłki na koszta założenia i pierwszego urządzenia, co oczywiście ułatwiało znacznie podjętą akcyę.

Wyraża też Wydział krajowy nadzieję, że czynność ta w roku bieżącym postępować będzie dalej, a nawet z lepszym jeszcze skutkiem.

Komisya bankowa podziela tę nadzieję, i nie wątpi, że Reprezentacye tych powiatów, gdzie niema jeszcze odpowiednich instytucyj kredytowych, zechcą przecież ten brak zapełnić, zakładając bądź to Towarzystwa zaliczkowe, bądź też powiatowe kasy oszczędności, a idąc tak dalej doprowadzimy nareszcie do tego, że nie będzie już ani jednego powiatu, gdzie włościanin, potrzebujący kredytu, nie znalazłby instytucyi, która udzieli mu pomocy pod warunkami dogodnymi.

Co do kwestyi zasilenia rzeczonych instytucyj funduszami, wystarczającymi dla rozwinięcia szerszej działalności na polu włościańskiego kredytu, Wydział krajowy, w ślad powołanych uchwał sejmowych, proponuje rozszerzenie gwarancyi kraju dla komunalnego działu Banku krajowego do wysokości 15 milionów zł. — Umożliwiłoby to Bankowi krajowemu akredytować wspomniane instytucye lokalne sumą 10 milionów zł., jeżeli dotyczące powiaty zechcą udzielić swojej gwarancyi. Ze względu na niską stopę procentową obligacyi komunalnych, wynoszącą $4\frac{1}{2}\%$, możliwem będzie z funduszów, z tego źródła uzyskanych, udzielać włościanom 6% amortyzacyjnych pożyczek.

Dotychczas gwarancya kraju rozciąga się na maksymalną sumę 5 milionów zł. obligacyj komunalnych, z której już blisko 4 miliony emitowano.

Przedkładając wniosek do uchwały gwarancyjnej, Wydział krajowy, na podstawie wniosków Dyrekcyi Banku krajowego, przedstawia zarazem projekt odpowiednich zmian w statucie bankowym i rezolucyę do c. k. Rządu o przyznanie obligacyom komunalnym charakteru efektów pupilarnych.

Komisya bankowa wnioski te, będące wykonaniem sejmowych uchwał zeszłorocznych, przedstawia Wysokiemu Sejmowi do przyjęcia w odmiennej nieco stylizacyi.

Mianowicie uznaje Komisya rozszerzenie gwarancyi kraju dla komunalnego działu do wysokości 15 milionów, względnie podwyższenie tej gwarancyi o sumę 10 milionów, jako uzasadnione rzeczywistą potrzebą. Jeżeli bowiem pomoc kredytowa na tej drodze ma przynieść istotną poprawę stosunków kredytowych ludności włościańskiej, to pomoc taka musi być obfitą.

Proponowana zaś suma 10 milionów, rozdzielona stopniowo między lokalne instytucye kredytowe, z $4\frac{1}{2}\%$ oprocentowaniem, zwiększy rzeczywiście zasoby, przeznaczone na udzielanie pożyczek włościańskich tak znacznie, że spodziewać się można widocznej poprawy stosunków, które dotychczas wiele jeszcze pozostawiają do życzenia.

Rezultaty dodatnie będą jednak wtedy tylko istotnie osiągnięte, jeżeli przedewszystkiem Reprezentacye powiatowe wezmą żywy udział w tej akcyi, bądź to zakładając nowe instytucye lokalne, gdzie ich jeszcze brak, bądź też opiekując się rozwojem istniejących już instytucyj, i udzielając im potrzebnej gwarancyi celem uzyskania $4\frac{1}{2}\%$ pożyczki w obligacyach komunalnych Banku krajowego.

Niezbędnem jest także życzliwe współdziałanie społeczeństwa, które niezawodnie zrozumie doniosłość rozpoczętej akcyi dla polepszenia kredytowych stosunków włościan, mianowicie liczyć można z pewnością, zdaniem komisyi, na energiczny udział w tej pracy wszystkich, którzy dotychczas zajmowali się kredytem włościańskim nie dla własnych korzyści, lecz w imię dobra powszechnego.

Spodziewać się zatem należy wydatnej pomocy w spełnieniu tego trudnego, lecz nader wdzięcznego zadania od związkowych Towarzystw zaliczkowych, tyle już zasłużonych na tem polu, a powstrzymywanych w rozwoju działalności brakiem takich funduszów, których użyćby można w dziale kredytu włościańskiego bez obawy, że nagle wycofane zostaną.

Gdy według sprawozdania Wydziału krajowego przyszło do skutku porozumienie między Bankiem krajowym, a Związkiem stowarzyszeń tak co do udzielania Towarzystwom kredytu z zasobów, jakimi Bank teraz rozporządza, jak co do wykonywania kontroli nad działalnością Towarzystw, niewątpliwem jest, zdaniem komisyi, że skoro wejdą w życie uchwały, które Komisya, zgodnie z Wydziałem krajowym, proponuje, Towarzystwa zaliczkowe będą korzystać z otwartego im nowego, a obfitego źródła kredytu, i rozwiną u siebie dział kredytu włościańskiego w sposób korzystny dla ludności wiejskiej, a tem samem i dla ogólnego dobrobytu.

Komisya bankowa wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z 11. grudnia 1896 w przedmiocie organizacyi kredytu włościańskiego, przyjmuje Sejm do wiadomości.

II. Co do gwarancyi dla obligacyj komunalnych Banku krajowego poweźmie Wysoki Sejm następującą

Uchwałę:

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z wydania obligacyj komunalnych pierwszej i następnej emisyi, aż do dalszej wysokości dziesięciu milionów złotych w. a. imiennej wartości, czyli razem z dotychczas przyjętą gwarancyą, do wysokości piętnastu milionów złotych w. a. imiennej wartości, w ten sposób, iż regularną opłatę procentów i spłatę kapitału posiadaczom obligacyj komunalnych poręcza w pierwszym rzędzie specyalny fundusz, utworzony dla obligacyj komunalnych, następnie Bank krajowy całym swoim majątkiem, a dopiero o ileby wyżej wymienione fundusze nie pokrywały zobowiązań, wynikłych z wydania obligacyj komunalnych, wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju.

III. 1. Sejm uchyla postanowienia §. 3. lit. *B.* statutu Banku krajowego w osnowie obecnie obowiązującej, i uchwala w miejsce rzeczonego ustępu następujące postanowienia:

§. 3. *B)* Oddział komunalny obejmuje udzielanie pożyczek, spłacalnych ratami, gminom i powiatom tudzież Towarzystwom zaliczkowym, utworzonym na podstawie ustawy z d. 9. kwietnia 1873 nr. 70. Dz. pr. p. i kasom oszczędności powiatowym lub gminnym, wszystkim tym instytucyom za poręczeniem gmin względnie powiatów. Pożyczki te udzielane będą w obligacyach komunalnych, wydawanych do wysokości udzielanych pożyczek. Wszystkie obligacye komunalne wszelkich emisyj, będące równocześnie w obiegu, nie mogą łącznie przekraczać kwoty piętnastu milionów zł. w. a. imiennej wartości.

Do emisyi obligacyi komunalnych po nad ogólną sumę piętnastu milionów zł. w. a. imiennej wartości potrzebnem jest zezwolenie c. k. Rządu.

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z wydania obligacyį komunalnych pierwszej i następnej emisyi, aż do łącznej wysokości piętnastu milionów zł. w. a. imiennej wartości, w ten sposób, iż regularnę opłatę procentów i spłatę kapitału posiadaczom obligacyj komunalnych poręcza w pierwszym rzędzie specyalny fundusz, utworzony dla obligacyj komunalnych, następnie Bank krajowy całym swoim majątkiem, a dopiero, o ileby wyżej wymienione fundusze nie pokrywały zobowiązań, wynikłych z wydania obligacyj komunalnych, wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju.

2. Sejm uchyla postanowienia §. 36. statutu Banku w dotychczasowej osnowie, i uchwala ten §. 36. w treści następującej:

§. 36. Bank udzielać będzie pożyczki w obligacyach komunalnych:

***A)* Gminom i powiatom:**

a) na spłatę lub ułatwienie spłaty wysoko oprocentowanych długów powiatów, gmin i członków gminy;

b) na inwestycye i przedsiębiorstwa produkcyjne, oraz na zakładanie lub zasilanie powiatowych zakładów pożyczkowych;

c) na cele użyteczności publicznej, nie wchodzące w zakres bieżącej gospodarki gminnej.

B) Towarzystwom zaliczkowym, utworzonym na podstawie ustawy z 9. kwietnia 1873 nr. 70. Dz. pr. p. i kasom oszczędności powiatowym lub gminnym, wszystkim tym instytucyom za poręczeniem gmin względnie powiatów, celem dostarczenia obrotowego funduszu, szczególnie dla udzielania pożyczek na realności włościańskie, pod warunkami, odpowiadającymi potrzebom włościańskiego kredytu.

Przyznanie pożyczki w obligacyach komunalnych nastąpić może tylko za uchwałą Rady nadzorczej Banku krajowego, powziętą na wniosek Dyrekcyi, a zatwierdzoną przez Wydział krajowy.

Udzielanie pożyczek komunalnych lub przyjmowanie poręki gmin wiejskich lub miejskich, nieposiadających osobnych statutów, zależne jest od uchwały Rady powiatowej, uznającej istotną potrzebę zaciągnięcia pożyczki na jeden z celów, powyżej wymienionych, lub potrzebę poręczenia za taką pożyczkę.

O każdej pożyczce komunalnej, kwotę 100.000 zł. przenoszącej, tudzież o każdej pożyczce komunalnej, udzielonej gminie lub powiatowi, przedtem już jakąś zaliczką lub pożyczką obciążonym, Wydział krajowy składać będzie Sejmowi szczegółowe sprawozdanie na najbliższej sesyi sejmowej.

3. Sejm uchyla postanowienia §. 109. ust. *B.* statutu Banku krajowego, w osnowie obecnie obowiązującej i uchwala następujące postanowienia jako §. 109. lit *B.*:

§. 109. *B)* W dziale komunalnym:

2. Przyznawanie na wniosek Dyrekcyi pożyczek komunalnych (§. 36.) i potwierdzanie na obligacyach komunalnych, że zostały wydane na podstawie pożyczki, udzielonej gminie, powiatowi, względnie To-

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych za miesiąc styczeń 1897.

Stan bierny

	Stan udziałów i funduszu rezerwowego (wł. mająt.) z końcem miesiąca		Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca		Wkładki oszczędności: Włożono w ciągu miesiąca		Wkładki oszczędności: Wyjęto w ciągu miesiąca		Wkładki oszczędności: Stan z końcem miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Zaciągnięte w ciągu miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Spłacone w ciągu miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Stan z końcem miesiąca		Saldo rachunku Banku krajowego	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct
Bołszowce B. z.	16576	55	21933	21	990	61	2184	94	20738	88	9680		4377		3825		10232	.	.	.
Iliecz Tow. wzaj. kred.	16740	17	50280	88	1581	70	939	86	50922	72	11622	96	4714	.	3893	22	12443	74	2019	80
Brzesko T. z.	78621	46	154341	21	7275	93	9314	76	152302	38	18138		4600	.	4300	.	18438		.	
Brzostek T. z.	5485	35	15169	83	465	.	1440		14194	83	8400	66	3605		1926	67	10078	99	.	
Cieszanów T. z.	19636	69	56475	26	1600	91	1228	66	56847	51	23600	.	8600		9500		22700	.	1288	86
Czortków „ „	23446	26	73837	19	12203	07	1376	96	84663	30	.		.		.				.	.
Dobromil T. z.	41137	18	53698	58	2840	96	2672	44	53867	10	2100	.	.	.		.	2100	.	493	81
Dąbrowa „ „	110588	73	223491	60	13473	44	15622	98	221342	06	29695	38		.	5780	57	23914	81	.	.
Dukla „ „	25600		85709	66	1845	49	218	22	87336	93	13065		2641	.	7330		8376		372	18
Dynów „ „	14569	76	64696	65	1399	16	443		65652	81	10925				145	.	10780	.	.	.
Głogów P. T. z	48322	89	171719	50	6406	22	5822	24	172303	57	26250		.	.	900	.	25350	.		.
Gorlice T. zal.	145534	62	523264	69	47278	70	48825	70	521717	69	246889	33	119965	63	150063	81	216791	15		
Grybów „ „	42654	19	187408	14	6118	77	4376	22	189150	69	12600					.	12600		.	
Husiatyn P. T. z.	11772	49	44683	30	1477	45	1598	38	44562	37	11260	.	3365	.	2630		11995	.	539	08
Jasło Tow. zal.	94046	50	292096	60	22898	20	14139	09	300855	71	37168		4217		20351	.	21034		.	.
Jordanów St. p. „Pr. i o.“	30609	43	55806	06	3027	93	3463	81	35370	18		.								
Kraków T. z.	122966	30	332872	90	19122	45	24342	51	327652	84	177837		89853		77237	.	190453		.	
Kalwarya zebrz. St. o. i poż.	9354	17	33763	90	2679	47	607	49	35835	88	3000				.	.	3000	.	2226	85
Krynica St. poż. i oszcz.	19398	99	91310	55	1829	56	4134	46	89005	65	4800						4800	.		.
Kulików K. z. „Nadz.“	12886	05	12680	05	329	72	494	09	12515	68	18950		1000		800	.	19150		.	
Kolbuszowa „Szcz. Boże“	33592	85	82835	65	6423	68	3118	73	86140	60	15500		4800		5400		14900	.		.
Lwów Bank zal.	196172	79	698072	25	219675	51	257650	93	660096	83	581985		174611		172055	.	584541		.	.
„ Pow. T. z.	17645	61	61193	89	5160	16	2280	65	64073	40	19700				550	.	19150		.	
Lubaczów St. z.	13444	06	21685	82	2178	33	188	58	23675	57	13047		2995		3695	.	12347		.	
Mikulińce T. z.	686	25	113	.	240		.		353	.	1000						1000		.	
Milówka St. o. i p. „Opat.“	22032	86	41407	78	842	63	1783	46	40466	95	13670		4300		2450	.	15520			
Mszana dolna Tow. zal.	3570	80	7021	60	292	70	36		7278	30	4100		1900		150	.	5850	.	.	
Nisko P. K. z. i oszcz.	3838	70	3192	02	581	48			3773	50		.				.	.			
Oświęcim T. oszcz. i poż.	101024	71	345820	62	33011	61	40396	26	338435	97		.	19510				19510		305	44
Pilzno St. oszcz. i poż.	15496	85	82958	.	6374	28	2966	52	86365	76	5808	68	720	.	1964		4564	68		
Podhajce T. z.	32222	38	55978	13	2330	50	3232	20	55076	43	13933	34			1000		12933	34	1470	62
Podgórze St. p. i o. Wz. p.	90742	61	446163	47	32568	16	28346	37	450385	26	41965		18170		21110		39025			
Przemyśl K. z. rz. i rol.	91114	62	151850	77	7471	62	4597	82	154724	57	168468	94	69611		69751	12	168328	82	1517	50
Radomyśl S.t o. i poż.	8719	92	12700	94	637	61	170	73	13167	82	9417		2710	.	3041	.	9086			.
Radymno K. z.	12496	45	17854	92	805		1430	90	17229	02	16860	.	9300		9410	.	16750			.
Rohatyn T. z.	26199	47	59275	21	3617	46	1611	08	61281	59					.					
Rozdół „ „	4575	06	4448	77	148	45	231	21	4366	01	10400	.	900		.		11300			.
Rudnik K. z. i oszcz.	4143	50	15535	72	5194	61	2855		17875	33	.				.					.
Rymanów T. z.	24163	63	222965	05	11263	35	9978	44	224249	96	8100	.	7078		1000		14178	.	.	
Sambor K. z. ręk. i rol.	7463	83	25298	66	599	06	574	90	25322	82	17565		2550	.	2380		17735			.
Skałat Tow. z. i kr.	49455	15	45651	64	8542	18	7741	82	46452		42400		2500		3200		41700	.		.
Skawina T. poż. i oszcz.	4304	67	12437	16	1143	25	646	46	12933	95	4633	.	2600		2145		5088			
Turka P. T. z.	11684	42	44692	57	2745	92	1170	77	46267	72	10088	95	3110	.	4168	95	9030		1390	.
Tłumacz St. kr. „oszcz.“	29517	04	100341	93	11903	59	14859	11	97386	41	9000		.		2000		7000	.	.	
Ustrzyki dolne T. zalicz.	6760	47	21085	28	585		2510	28	19160		11165	.	620		385		11400			.
Załeszczyki T. kr. „Pomoc“	3008	55	5750	37	870	68	236	24	6384	81	3700	.	3000		.		6700		.	
Zator T. z.	962	27	2096	65	5	.			2101	65			1000				1000			
Żółkiew T. z.	48505	27	58051	01	606	50	2011	32	56646	19	57125		13500		13700		56925		1602	45

Stan czynny

	Saldo odsetek z końcem miesiąca		Reszta pozycyi stanu biernego z końcem miesiąca		Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca		Pożyczki udzielone: Spłacono w ciągu miesiąca		Pożyczki udzielone: Udzielono w ciągu miesiąca		Pożyczki udzielone: Stan z końcem miesiąca		Koszta założ. ruchomości i adm. z końcem miesiąca		Reszta pozycyi stanu czynnego z końcem miesiąca		Gotówka z końcem miesiąca	
	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct
Bołszowce B. z.	2240	70	233	06	40074	04	5691	46	5019	.	39401	58	1972	48	8142	55	504	58
Iliecz Tow. wzaj. kred.			539	69	64490	57	9856	96	13305	.	67938	61	379	32	13746	81	601	38
Brzesko T. z.	2893	84	4904	23	245704	50	45701		46605		246608	50	858	90	9069	99	622	52
Brzostek T. z.	333	20	251	74	28217	97	10340	50	10746	.	28623	47	509	17	82	.	1129	47
Cieszanów T. z.	.	.	782	37	79216	87	1533	90	940	.	78622	97	1344	10	21013	87	274	50
Czortków „ „	970	96	2345	37	92366	21	11226	28	13488	92	94628	85	558	92	12693	87	3544	25
Dobromil T. z.	923	49	2324	69	93194	27	3448	.	4055		93801	27	282	23	5682	60	1080	17
Dąbrowa „ „	3995	41	5447	82	329283	94	25987	56	25748	88	329045	26	474	01	30231	03	5538	53
Dukla „ „			628	96	121404	73	19374	84	16428		118457	89	637	76	1857	85	1360	56
Dynów „ „	437	71	1165	06	91023	23	1900	08	3135		92258	15	228	21	.	.	119	08
Głogów P. T. z	2613	60	3433	60	229835	75	13047	50	13607	.	230395	25	375	43	12550		8702	98
Gorlice T. zal.	10487	19	17805	75	860005	11	220350	47	220401	56	860056	20	1148	53	44272	94	6858	73
Grybów „ „		.			225674	51	2382	78	5725	40	229017	13	312	34	13610		1465	41
Husiatyn P. T. z.	1264	12	1940	55	67524	70	5206	98	6381	93	68699	65	493	35	1911	43	969	19
Jasło Tow. zal.	2883	29	50633	27	396458	38	76507	22	81095	20	401046	36	620	77	66599	46	1186	19
Jordanów St. p. „Pr. i o.“	2363	63			72801		3983	.	5839		74117	.	201	16	13684	93	2356	06
Kraków T. z.	2971	61	46294	80	580421	57	188551	04	203808		595678	53	2901	38	64580	65	27177	99
Kalwarya zebrz. St. o. i poż.	.	.	367	75	45999	50	3604	50	7445	.	49840		304	64	.	.	640	01
Krynica St. poż. i oszcz.	.	.	891	94	111376	17	2732	78	1519	20	110162	59	823	26	2058	10	1052	63
Kulików K. z. „Nadz.“			837	78	39813	.	1668	.	2238	.	40383		748	42	3871	27	386	82
Kolbuszowa „Szcz. Boże“	1343	14	3302	26	131426	26	12840	07	13773		132359	19	442	65	1150	21	5326	80
Lwów Bank zal.	12404	64	18913	73	1445770	67	328602	80	307276	48	1424444	35	5489	03	41043	58	1152	03
„ Pow. T. z.			.	.	79528	.	1174	.	1849	50	80203	50	260	96	18231	73	2172	82
Lubaczów St. z.	1656	03	451	96	46122	16	2067	69	2385	50	46439	97	1911	11	1578	92	1644	62
Mikulińce T. z.	108	05	.	.	1221	18	201	33	700		1719	85	360	93	.		66	52
Milówka St. o. i p. „Opat.“	327	67	646	39	60068	50	593	24	1286	74	60762		177	77	17521	52	532	58
Mszana dolna Tow. zal.	232	77	246	76	14441	61	1026	24	3168	48	16583	85	376	28	16	12	202	38
Nisko P. K. z. i oszcz.	217	87	40	05	6434	89	52	58	620		7002	31	631	53		.	236	28
Oświęcim T. oszcz. i poż.	7293	81	7600	33	436509		8259	.	8987		437237		871	17	27775	79	8286	30
Pilzno St. oszcz. i poż.	580	42	1098	59	103110		7891		10179	.	105398	.	488	01	609	53	1610	76
Podhajce T. z.	1667	13	2850	68	101648	33	2889	85	2680		101438	48	659	40	2354	38	1768	32
Podgórze St. p. i o. Wz. p.	9079	92	188	47	575264	81	125365	55	132283	65	582182	91	1623	59	200		5414	76
Przemyśl K. z. rz. i rol.	4999	96	13578	77	285753		57995		69906	.	297664		1987	14	128592	29	6020	81
Radomyśl S.t o. i poż.	.	.			29600	45	3024		2941		29517	45	79	81	1064	84	311	64
Radymno K. z.	220	29	439	41	45595	78	7351	94	2727		40970	84	462	64	1811	42	3890	27
Rohatyn T. z.	.	.	4451	97	69570	49	1977	57	2100		69692	92	434	01	20530	33	1275	77
Rozdół „ „	182	05	328	79	17748	27	518	49	1380		18609	78	342	47	1515	11	284	55
Rudnik K. z. i oszcz.	474	13	92	27	13050		3145		8580		18485		654	92	2040	90	1404	41
Rymanów T. z.	2422	35	3607	05	237623	54	15681	39	25269	16	247211	31	559	51	19855	03	995	14
Sambor K. z. ręk. i rol.	354	70	569	96	30309	44	4965	79	6129	60	31473	25	19089	53	149	31	734	22
Skałat Tow. z. i kr.	1351	11	3039	13	121387	57	11670	.	14352	.	124705	57	135	.	11850	03	5306	79
Skawina T. poż. i oszcz.	335	07	478	12	21327	82	4106	19	5404	44	22626	07	96	85	2	72	414	17
Turka P. T. z.	.		873	79	64809	04	7103	72	9243	12	66948	49	944	25	630	96	722	23
Tłumacz St. kr. „oszcz.“	1283	15	2404	25	124307	40	24788	11	25405	79	124925	08	313	02	11494	19	1858	56
Ustrzyki dolne T. zalicz.	945	85	64	29	36455	82	1508	67	1720	.	36667	15	858	25	578	15	227	06
Załeszczyki T. kr. „Pomoc“	859	44	141	39	12235	74	877	57	3680	.	15038	17	526	81	445	28	1083	93
Zator T. z.	.		.		2775	33	360	.	627	50	3042	83	234	21	1	73	785	15
Żółkiew T. z.	.	.	2012	65	150668	32	3066	75	2000		149602	57	1586	41	12173	92	2328	66

warzystwu zaliczkowemu, Kasie oszczędności powiatowej lub gminnej, za poręczeniem gminy lub powiatu (§. 47. lit. *g.*).

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby dla obligacyj komunalnych Banku krajowego emisyi III. i następnych wyjednał w drodze ustawy prawo używania ich na lokacyę kapitałów, należących do fundacyi i zakładów, pod kontrolą publiczną zostających, nie mniej też funduszów publicznych i depozytowych, oraz prawo używania tychże obligacyi na kaucye służbowe i kontraktowe i wojskowe kaucye małżeńskie.

Lwów, dnia 9. lutego 1897.

Przewodniczący: *Stanisław Polanowski*, w. r.

Sprawozdawca: *Skałkowski*, w. r.

Wnioski powyższe uchwalone zostały przez Sejm bez zmiany na posiedzeniu z 13. lutego b. r.

Bank krajowy wystosował do Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych z powodu powyżej przytoczonych uchwał sejmowych następującą notę:

„L. 6.599. We Lwowie dnia 16. lutego 1897.

Szanowny Związek
stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych
we *Lwowie.*

„Wysoki Sejm uchwalił na posiedzeniu z 13. b. m. załączone zmiany statutu bankowego.

„Dyrekcya Banku krajowego w przypuszczeniu, że zmiany te statutu otrzymają ustawowe zatwierdzenie, pragnie wszystko przygotować, aby Towarzystwa związkowe jaknajprędzej korzystać mogły z tego nowego źródła kredytu, i ująć w swe ręce organizacyę kredytu włościańskiego.

„Przedewszystkiem pragnąłby Bank krajowy, aby Towarzystwa, korzystające z kredytu w formie rzeczonej, zaprowadziły u siebie osobny dział hipoteczny włościański, aby kredyt ten nie był droższy niż 6 od sta rocznie, i aby saldo tego kredytu mniej więcej równoważyło się ze saldem długu dotyczącego Towarzystwa, na podstawie wydanych obligacyj komunalnych zaciągniętego.

„W tym też kierunku upraszamy WPanów wziąć ten przedmiot pod rozwagę, a w danym razie wejść z nami w bliższe porozumienie

Z poważaniem

Dr. Zgórski. ***Dr. Domaszewski.***

Mowa posła Szczepanowskiego

wygłoszona na posiedzeniu Sejmu z 12. lutego 1897 r. w sprawie Banku krajowego.

Wysoka Izbo! Miałem pierwotnie zamiar przy dyskusyi nad sprawozdaniem o Banku krajowym podnieść całą kwestyą stanu ekonomicznego naszego kraju.

Ale ponieważ dzielę zapatrywanie tych, którzy wbec akcyi wyborczej życzą sobie jaknajrychlejszego dokończenia prac sejmowych, więc przy tej sposobności tylko pozwolę sobie zrobić kilka zastrzeżeń zasadniczych, aby zamarkować moje stanowisko, i aby na ten raz czasu Wysokiej Izbie sprawami bankowemi i ekonomicznemi na szerszą skalę nie zajmywać. Nie będę więc wchodził w szczegóły, nie będę badał szczegółów bilansów, bo właściwie, aby mieć jakieś merytoryczne przedstawienie, powinno się cofnąć do roku 1883 i dać rzut oka na 14-letnią działalność Banku. Tylko zapewniłem, chciałbym zrobić kilka zasadniczych zastrzeżeń.

Najprzód chcę powiedzieć to, w czem sprawozdanie zasługuje na uznanie, i zasadnicze kierunki, na które w mojem przekonaniu cały kraj może się zgodzić. Jest tu mowa o dziale melioracyjnym. To odpowiada wnioskowi, który postawiłem przed 7. laty, i który wtedy przyjęty został, a który dotąd żadnego skutku za sobą nie pociągnął; ale przynajmniej jestem bardzo zadowolony, że w sprawozdaniu stoi, że Dyrekcya wyczekuje tylko wydania rozporządzenia wykonawczego do naszej ustawy, poczem podejmie bezzwłocznie akcyę w tym kierunku. Już przy dyskusyi nad melioracyami miałem sposobność zaznaczenia mego stanowiska, że to jest najważniejsza robota, którą kraj może przedsięwziąć, choć dotąd nic nie zrobiono w tym kierunku.

Kontent jestem, że przynajmniej mamy zapowiedź, że w przyszłości Bank do tego się weźmie. Zaznaczam jako rzecz dodatnią, że Bank krajowy w ciągu swego 14-letniego istnienia, przyczynił się do założenia kilku Towarzystw akcyjnych w kraju, mianowicie: fabryki maszyn Lipińskiego w Sanoku, garbarni akcyjnej w Rzeszowie i t. d.

Kapitał, zaangażowany w tych Towarzystwach akcyjnych i innych przedsiębiorstwach tego rodzaju, wynosi 220.000 zł. Jak powiadam, jestto skromny początek; nie mam nic przeciw temu, tylko chciałbym, żeby ta kwota stale się powiększała.

Teraz chciałbym zaznaczyć kilka rzeczy, w których ze sprawozdaniem zupełnie się nie zgadzam.

Mianowicie sprawozdanie całe robi wrażenie, jakoby było tylko sprawozdaniem jakiegokolwiek

pierwszego lepszego zakładu, u którego chodzi tylko o bezpieczeństwo pieniędzy bankowych. Wykazano, że fundusze rezerwowe i kapitał zakładowy tego Banku w kwocie 1,800.000 zł. wystarczają jako zabezpieczenie wszelkich kapitałów obcych, złożonych w tym Banku. Gdy się czyta to sprawozdanie, to się myśli, że stosunki kredytowe w Galicyi są w stanie zupełnie odpowiednim do potrzeb kraju.

Tego zapatrywania zupełnie nie dzielę. Nie mierzę działalności Banku krajowego miarą innych zwyczajnych banków, bo Bank krajowy był założony nie na to, aby udzielać pożyczek hipotecznych w granicach 50% wartości oszacowanej; ten Bank nie był założony na to, aby dawać pieniędzy na weksle z trzema podpisami: on był założony w pewnych wielkich celach! Przypominam, gdy marszałek Zyblikiewicz zajął się tą ideą, to przyświecał mu „Bank polski“ w Warszawie; spodziewano się, że wpłynie na rozwój handlu, przemysłu i rolnictwa w naszym kraju, i że wystąpi w sposób twórczy, umożliwiający działalność na tych polach, gdzie inicyatywa była niedostateczną i niewystarczającą. Jest np. dość interesujące porównanie tego Banku krajowego i innych banków krajowych w Austryi, mianowicie Banku krajowego w Czechach. Jednak można dodać do tego sprawozdania kilka szczegółów, których w tem sprawozdaniu nie znajduję. Najprzód Bank nasz, założony w roku 1883, a zatem ma 14 lat istnienia, Bank czeski zaś założony w roku 1890, ma dopiero 6 lat istnienia. Tenże tak samo był założony, aby umożliwić energiczniejszą akcyę na polach kredytu w Czechach, na polach zaniedbanych, napotykających w Czechach na pewne trudności.

Jeżeli weźmiemy statut Banku krajowego czeskiego, to zobaczymy, że w pierwszej linii Bank krajowy czeski miał wydawać obligacye komunalne, w drugiej linii pożyczki melioracyjne, w trzeciej linii kolejowe, potem kredyta budowlane, a dopiero po tych wszystkich działach, dla których specyalnie został Bank założony, wyliczono inne rozmaite sposoby lokacyi bankowej, t. j. zwyczajne pożyczki hipoteczne, eskontowanie weksli i t. d.

Myśmy także w naszych statutach mieli od samego początku wyliczone melioracye i nowe, dotąd nieznane i nierozwinięte źródła kredytu. Jeżeli porównamy rozwój Banku krajowego czeskiego i naszego Banku krajowego, to zobaczymy, że Bank krajowy czeski, na tych specyalnych polach rozwinął wielką działalność, i doprowadził do znakomitych rezultatów. Pożyczek komunalnych mamy 3 miliony, Bank czeski udzielił 30 milionów. W dziale melioracyj ani centa u nas kredytu nie udzielono, w Czechach 2,186.000 zł. Jeżeli przy obecnej ustawie Bank czeski mógł udzielić tyle, czemu nasz Bank ani centa na ten cel nie wydał? Tak samo mamy tam 2,300.000 zł. pożyczek kolejowych, ten dział wejdzie i u nas wkrótce w życie Za tę zwłokę nie mogę Banku krajowego czynić odpowiedzialnym. Bank czeski daje także zwyczajne pożyczki hipoteczne, parę milionów, tylko dla nadmiaru pieniędzy szuka zwyczajnych lokacyi, tymczasem u nas w Banku krajowym zamiast kultywować te działy, w których twórcza działalność byłaby potrzebną, uprawialiśmy te działy, które inne banki również załatwiają.

Więc ze względu Banku, jako instytucyi, która ma przynieść pewien zysk, nie mogę nic zarzucić, ze względu zaś na doniosłość instytucyi jako krajowej mam wiele do zarzucenia, bo nadzieje pokładane nie spełniły się. I nie będą mogły się spełnić, jeżeli środki pieniężne nie będą większe, jeżeli kierunek prowadzenia nie wejdzie na inne tory.

Porównywałem dotychczas Bank krajowy z Bankiem czeskim. Porównajmy go teraz z naszą starszą instytucyą Tow. wzajemnego kredytu w Krakowie. Kapitał tam o wiele mniejszy, udziały członków 1,000.000 zł. wkładki oszczędnościowe prawie tak wielkie jak u nas. U nas jest jednak nie tylko gwarancya Banku, ale kraju, u nas 2 miliony, tam 1,800.000, nadto Bank krajowy posiada zapas taniego kredytu, jakiego żadna inna instytucya nie posiada. Gdyby Towarzystwo wzajemnego kredytu mogło wydawać „Cassascheiny“ tak tanie, jakby się rozwinęło bez gwarancyi tylko na podstawie dobrego prowadzenia i gwarancyi członków!

Zasadniczo nie uważam, jakoby udzielanie pożyczek hipotecznych i eskontowanie weksli z trzema podpisami wyczerpywało zadanie i cel tej instytucyi.

Z własnego doświadczenia dodam, że nikomu, kto próbuje prowadzić większy interes przemysłowy, lasowy lub rolniczy w Galicyi nie przyjdzie na myśl udać się z tem do Banku krajowego. Okazuje to, że w tym względzie Bank zupełnie chybił swojego powołania. Wskutek tego u nas eksploatacya leśna, naftowa i inne zakłady przemysłowe jak np. cukrowniczy przemysł, któremu brak tylko organizacyi i wielkiego kapitału — muszą przechodzić w obce ręce, bo nasi przemysłowcy, nie mając taniego kredytu w kraju, musieliby go za drogie pieniądze szukać za granicą, nie wytrzymują więc konkurencyi zagranicznej, rozporządzającej tanim i obfitym kredytem, co pociąga za sobą doniosłe skutki ekonomiczne. Już podczas trzydniówki w grudniu zaznaczyłem, że, gdyby się przemysł naftowy u nas o 10 lat wcześniej rozwinął, przysporzyłby krajowi miliony kapitałów — nie tylko jednostkom, ale podniósłby przemysł maszynowy, chemiczny równomiernie i równo-

cześnie z naftowym; tak powstałaby cała pepiniera przedsiębiorstw krajowych. Nieda się dalej obliczyć, cośmy stracili przez zmarnowanie sposobności wytworzenia stanu średniego u nas. Czy w przyszłości Bank krajowy ustrzeże się przynajmniej częściowo przed dzisiejszymi błędami? Co do tego, nie zgadzam się ze sprawozdaniem, które tłómaczy mój wniosek — aby zasilić kapitał bankowy przez emisyę listów krajowych z procentem płatnym przez Bank — jako niepotrzebny, gdyż Bank posiada inne dostateczne źródła kapitałów dla swoich operacyj. Jako takie źródło wskazuje sprawozdanie lokacye rozmaitych funduszów państwowych, jak np. zapasy kasowe kolejowe, z pocztowych kas oszczędności, podatków i inne. Ja tego źródła nie lekceważę, ale sądzę, że korzystanie z tych źródeł może być często okupione wielkiemi niedogodnościami. I tak naprzód, jeśli administracya państwowa zdoła przez lepszą gospodarkę kasową oszczędzić więcej, to znajdą się wkrótce jakieś cele państwowe, na które te oszczędności będzie można użyć; dalej jeśli akcya naszej instytucyi krajowej będzie polegała na pieniądzach, zależnych od sygnatury ministra finansów, która może być każdej chwili cofniętą, obawiam się presyi politycznej na kraj i Delegacyę wiedeńską. Nie zgadzam się również ze zdaniem komisyi, ażeby dla podniesienia przemysłu potrzeba przedewszystkiem taniego kredytu. Twierdzę z doświadczenia, że jeśli przedsiębiorstwa u nas nie rozwinęły się, to nie stało się to z tego powodu, iż nie mogły płacić 5 lub 6% — bo kwestya polegała w tem, że możnaby płacić nawet 7%, gdyby się dostało całą potrzebną sumę. Tu stopa procentowa jest podrzędną, a nakładowa główną. Chodzi tu o to, aby instytucya finansowa nie postępowała mechanicznie, i nie dawała, jeśli ktoś potrzebuje ½ miliona — 15.000, ale z tanim procentem!

Nie chcę tu wytaczać długiej dyskusyi, sądzę jednak, że odrzucenie rezolucyi Wysokiego Sejmu co do powiększenia funduszów było błędem, i zastrzegam sobie co do tego głos przy budżecie przyszłym. Co do mnie, nie przyjmując pierwszego ustępu sprawozdania, będę głosował przeciw całemu sprawozdaniu.

Ruch stowarzyszeń.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza w miesiącu grudniu z. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Zmiany statutu:

C. k. Sąd krajowy jako handlowy we Lwowie ogłasza niniejszem, że dnia 21. listopada 1896 w rejestrze handlowym dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w tomie I. pag. 196 pod poz. 73/4 przy firmie: „I. Galicyjskie i Wielk. Księstwa Krakowskiego Towarzystwo dostaw rękodzielniczych dla c. k. armii“ zanotowano, że na zgromadzeniu 27. lipca 1896 roku odbytem, uchwalono zmiany §§. 1., 37., 38., 44., 54., 55., 56. i 78. statutów, a w szczególności zaś, że:

a) celem Towarzystwa jest:

1. pośrednictwo między c. k. armią a członkami rękodzielnikami starającymi się o dostawę;

2. udzielanie tymże kapitału do wykonania dostawy;

3. zakładanie ogólnych pracowni dla każdego poszczególnego rękodzieła i dostarczanie maszyn;

b) że zmieniono postanowienia §. 54. statutów w ten sposób, że na przyszłość członkowie Towarzystwa odpowiadać będą za tegoż zobowiązania w pierwszym rzędzie udziałem swoim deklarowanym, a następnie jeszcze raz taką jak kwotą deklarowany udział; wkońcu

c) zmieniono §. 56. statutów w ten sposób, że na przyszłość najmniejszy udział ma wynosić 5 zł., który może być w każdym razie bez zezwolenia Rady nadzorczej podwyższony i może być albo w całości spłacony albo częściami.

(Uchwała z dnia 5. grudnia 1896 l. 74 990).

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Kołomyi ogłasza, że na odbytem dnia 14. sierpnia 1896, nadzwyczajnem Walnem zgromadzeniu członków „Towarzystwa żyrowo-bankowego (Giro- und Bank-Verein) w Kołomyi §§. 2., 6., 14., 16., 17., 21., 23., 24., 28. i 46. statutu związkowego zmienione zostały.

(Uchwała z dnia 31. października 1896 l. 20.696).

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Stanisławowie ogłasza:

„Poleca się tut. prowadzącemu rejestr, by w rejestrze stowarzyszeń przy firmie: „Komercyalny i przemysłowy Bank kredytowy w Nadwórnie, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką““, wpisał w rubryce Uwaga; że na odbytem dnia 1. października 1896 r. w Nadwórnie, Walnem zgromadzeniu §. 3. statutu komercyalnego i przemysłowego Banku kredytowego w Nadwórnie, w myśl przechowanego w załączonej książce protokołu z powyższego Walnego zgromadzenia zmieniony został.

(Uchwała z dnia 5. grudnia 1896 l. 24.336).

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, ul. Lindego l. 4.